

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจจะส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น ด้วยการจัดโปรแกรมการฝึกมนุษยสัมพันธ์แล้วศึกษาว่าการฝึกมีผลต่อสถานภาพทางสังคมมิติของนักเรียนหรือไม่ ทำให้นักเรียนที่มีสถานภาพทางสังคมมิติต่ำเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมมิติหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังสนใจที่จะศึกษาอีกด้วยว่าการฝึกมนุษยสัมพันธ์จะมีผลต่อการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือด้านความไว้วางใจ ด้านการเปิดเผยตนเอง ด้านการตระหนักรู้ในตนเองและด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อสถานภาพทางสังคมมิติและการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมฝึกมนุษยสัมพันธ์จะมีสถานภาพทางสังคมมิติสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก
2. กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกมนุษยสัมพันธ์จะมีคะแนนการวิเคราะห์ตนเองในแต่ละด้านและรวมทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

(Pretest - Posttest Control Group Design) ประชากร คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2531 การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรเลือกโดยวิธีการสุ่มจากกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมมิติต่ำ ตามเกณฑ์ของ Bronfenbrenner เป็นกลุ่มทดลอง 10 คน ชาย 5 คน หญิง 5 คน ส่วนกลุ่มควบคุมเลือกจากกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมมิติต่ำและมีคะแนนสังคมมิติเท่ากับสมาชิกในกลุ่มทดลองแบบคนต่อคนจากแต่ละห้องเรียน

การทำเนิการทดลอง

ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการฝึกมนุษยสัมพันธ์ตามแนวคิดของ Pfeiffer & Jones เพื่อให้ผู้รับการฝึกเข้าใจและยอมรับในตนเอง เข้าใจและยอมรับในผู้อื่นที่มีทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องสัมพันธภาพ หลังจากนั้น นำโปรแกรมไปทดลองใช้กับกลุ่มอาสาสมัครเพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโปรแกรม แล้วทดสอบสถานภาพทางสังคมมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 6 ห้อง เลือกแบบจับคู่ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมมิติต่ำเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน ชาย 5 คน หญิง 5 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ชาย 5 คน หญิง 5 คน สัมภาษณ์และแจ้งวัตถุประสงค์การฝึกให้นักเรียนกลุ่มทดลองทราบ

ในช่วงการทดลอง ผู้วิจัยจัดการฝึกมนุษยสัมพันธ์ให้กับกลุ่มทดลองทุกวันอาทิตย์ เวลา 9.00 - 12.00 น. ครั้งละ 3 ชั่วโมงติดต่อกัน 6 ครั้ง รวมระยะเวลาฝึกทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวิเคราะห์ตนเองก่อนการฝึก และเมื่อการฝึกเสร็จสิ้นลงก็ทำแบบทดสอบการวิเคราะห์ตนเองซ้ำ หลังจากนั้นทั้งช่วงไปอีก 2 สัปดาห์ สอบวัดสถานภาพทางสังคมมิติซ้ำทั้งระดับชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 แบบ คือ แบบวัดสถานภาพทางสังคมมิติ

ตามแนวคิดของ Norman E. Gronlund และ แบบทดสอบการวิเคราะห์ตนเองในกลุ่ม (TORI Group Self Diagnosis Scale) ของ Jack R. Gibb

แบบวัดสถานภาพทางสังคมมิติเป็นแบบกำหนดสถานการณ์ให้เลือกเพื่อนใน 3 สถานการณ์ และเลือกได้ 5 ทางเลือก ผู้วิจัยตรวจสอบข้อความ ภาษาและการสื่อความหมาย กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แบบทดสอบการวิเคราะห์ตนเองในกลุ่มเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า 4 อันดับ รวม 96 ข้อ ประเมินการวิเคราะห์ตนเองใน 4 ด้าน คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านการเปิดเผยตนเอง การตระหนักรู้ในตนตามความเป็นจริงและด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวม 96 ข้อ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้หาความเที่ยงของแบบสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 3 ห้องเรียน 126 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากทางโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอใช้สถานที่ฝึกมนุษยสัมพันธ์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน ทุกวันอาทิตย์ เวลา 9.00 - 12.00 น. ติดต่อกัน 6 ครั้ง รวมระยะเวลาในการฝึก 18 ชั่วโมง การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำ 2 ครั้ง คือก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ เก็บข้อมูลด้านสถานภาพทางสังคมมิติและการวิเคราะห์ตนเองภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกแล้วให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวิเคราะห์ตนเองซ้ำ หลังจากนั้นอีก 2 สัปดาห์ วัดสถานภาพทางสังคมมิติซ้ำโดยการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งเก็บในวันและเวลาเดียวกัน ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจนับคะแนนสังคมมิติของนักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแล้วใช้

The Wilcoxon Signed Ranks Test วิเคราะห์หาความแตกต่างของสถานะภาพทางสังคมมิติ ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการฝึก ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึก ใช้ The Mann - Whitney Test วิเคราะห์หาความแตกต่างของสถานะภาพทางสังคมมิติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการฝึก

สำหรับผลการทดสอบการวิเคราะห์ตนเองแต่ละด้านและรวมทุกด้านของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองนั้น ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Pc+ วิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนการวิเคราะห์ตนเอง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกมนุษยสัมพันธ์จะมีสถานะภาพทางสังคมมิติไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.1 นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีคะแนนสังคมมิติก่อนและหลังการฝึกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนสังคมมิติหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีคะแนนการวิเคราะห์ตนเองรวมทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองในแต่ละด้าน เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดแล้วพบว่า

2.1 ก่อนการฝึก คะแนนการวิเคราะห์ตนเองรายด้านและรวมทุกด้านระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 กลุ่มควบคุมมีคะแนนการวิเคราะห์ตนเองรายด้านและรวมทุกด้านก่อนการฝึกและหลังการฝึกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 กลุ่มทดลองมีคะแนนการวิเคราะห์ตนเองรายด้านและรวมทุกด้านหลัง

การฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดโปรแกรมการฝึกมนุษยสัมพันธ์นั้นควรจัดแบบต่อเนื่องระยะยาวตลอดภาคการศึกษา โดยจัดในช่วงเวลากิจกรรมของนักเรียนแบบประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 - 2 ชั่วโมง ตามความเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพด้านพัฒนาทักษะทางสังคมและด้านความไว้วางใจ ตระหนักรู้ในตน และผลทางจิตวิทยาอื่น ๆ ให้กับผู้รับการฝึก
2. ก่อนการฝึกมนุษยสัมพันธ์ ถ้ามีการให้การปรึกษาเป็นรายบุคคลแก่ผู้รับการฝึกก่อนเพื่อทราบถึงปัญหาโดยทั่วไปของผู้รับการฝึก เช่น ปัญหาความก้าวร้าว ขี้อาย เก็บตัว ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านการเรียน ฯลฯ จะช่วยให้การอภิปรายขณะฝึกแก้ปัญหาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยผู้นำจะได้เฝ้าอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการฝึกมีโอกาส ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็นตรงกับปัญหาของผู้รับการฝึกเป็นการช่วยคลี่คลายข้อสงสัยได้ข้อใดข้อหนึ่งด้วย
3. ควรทดลองจัดการฝึกมนุษยสัมพันธ์แบบจัดกลุ่มตามสถานภาพทางสังคมมิติผสม คือสมาชิกในกลุ่มมีทั้งที่มีสถานภาพทางสังคมมิติสูง แต่ต้องการจะร่วมฝึกมนุษยสัมพันธ์กับผู้มีฐานะทางสังคมมิติต่ำ เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้รับประสบการณ์เรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการฝึกทักษะทางสังคมให้กันและกัน
4. การฝึกมนุษยสัมพันธ์ควรจัดในช่วงภาคการศึกษาแรกของปีการศึกษาเพื่อให้นักเรียนจะมีเวลาในการปรับปรุงพัฒนาตนเองในภาคการศึกษาหลังทั้งยังสามารถที่จะศึกษาติดตามผลและดูพัฒนาการของผู้รับการฝึกได้
5. ควรจัดฝึกมนุษยสัมพันธ์ให้กับนักเรียนที่เป็นผู้นำหรือ เป็นหัวหน้าห้อง เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้จะได้ใช้ผลของการฝึกในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อน ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบถึงผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ในนักเรียนหญิงล้วน หรือชายล้วน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อดูว่าจะให้ผลแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ใน ด้านของการฝึกทักษะทางสังคม และการพัฒนาตนเองของผู้รับการฝึก
2. ควรศึกษาติดตามผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มเด็กที่ได้รับการฝึก ว่า ผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์จะส่งผลกระทบต่อลักษณะทางจิตวิทยาและสังคมของเด็กในระยะยาว หรือไม่
3. ควรศึกษาถึงผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ในนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อ เปรียบเทียบผลของการฝึกและพัฒนาโปรแกรมการฝึกให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับ
4. ควรศึกษาถึงผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อลักษณะทางจิตวิทยาอื่น ๆ เช่น ความก้าวร้าว การเก็บตัว การนับถือตนเอง ความเป็นผู้นำ เป็นต้น